

tamen res dici debet, & non rerum omnium causa, si tamen, & causa. Non enim facile potest inueniri nomen quod tantæ excellentiæ conueniat, nisi, quod melius dicitur trinitas, hæc vnus Deus. Res autem quibus vtendum est, mundus est, & in eo creata. Vnde Augustinus in eodem: Vtendum est hoc mundo, non fruendum: vt inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta, conspiciantur, id est, vt de temporalibus, æterna capiantur. Item in eodem: In omnibus rebus illæ tantum sunt, quibus fruendum est, quæ æternæ, & incommutabiles sunt. Cæteris autem vtendum est, vt ad illarum perfruitionem perueniatur. Idem Augustinus in decimo libro de Trinitate: Fruimur cognitum, in quibus ipsis propter se voluntas delectata conquiescit. Vtitur verò eis, quæ ad aliud referimus, quo, fruendum est.

Item quid intersit inter frui, & vti, aliter quàm supra.

Notandum verò, quòd idem Augustinus in libro decimo de Trinitate, aliter, quàm supra accipiens vti, & frui, sic dicit: Vti est assumere aliquid in facultatem voluntatis. Frui autem est vti cum gaudio non adhuc spei, sed iam rei, ideoque omnis, qui fruitur, vtiur. Assumit enim aliquid in facultatem voluntatis, cum sine delectationis. Non autem omnis, qui vtiur, & fruitur: si id, quod in facultatem voluntatis assumit, non propter ipsum, sed propter aliud appetit. Et attende, quia videtur Augustinus dicere illos frui tantum, qui in se gaudent, non iam in spe, & ita in hac vita non videmur frui, sed tantum vti, vbi gaudemus in spe: cum supra dictum sit, frui esse amore inharere alii cui rei propter se, qualiter etiam hic multi adhærent Deo.

D

Determinatio eorum, quæ videntur contraria.

Hæc ergo, quæ sibi contradicere videntur, sic determinamus: dicentes nos, & hic & in futuro frui, sed ibi proprie, & perfecte, & plenè, vbi per speciem videbimus, quo fruemur: hic autem dum in spe ambulamus, fruimur quidem, sed non adeo plenè. Vnde in libro decimo de Trinitate; Fruimur cognitum, in quibus voluntas est. Idem in libro de doctrina Christiana ait: Angeli illo fruente iam beati sunt, quo, & nos frui desideramus: & quantum in hac vita iam fruimur, vel per speculum, vel in ænigmate: tanto nostram peregrinationem, & tolerabilius sustinemus, & ardentius finiri cupimus.

E

Alia determinatio.

Potest etiam dici, quòd qui fruitur etiam in hæc vita, non tantum habet gaudium spei, sed etiam rei: quia iam delectatur in eo, quod diligit, & ita iam rem aliquatenus tenet. Constat igitur, quòd debemus Deo frui, & non vti. illo enim (vt ait Augustinus) frueris, quo efficieris beatus, & in quo spem ponis, vt ad id peruenias. De hoc idem ait libro primo, de doctrina Christiana: Dicimus nos ea re frui, quam diligimus propter se: & ea re fruendum nobis esse tantum, qua efficimur beati: cæteris verò vtendum. Frequenter tamen dicitur frui cum delectatione vti. Cum enim adest, quod diligitur, etiam delectationem secum gerit: si tamen per eam transieris, & ad illud ubi permanendum est, eam retuleris: vteris ea, & abusuè, non propriè diceris frui. Si uerò inhæseris, atque permaneris, finem in eo ponens lætitiæ tuæ, tunc uerè, & propriè frui dicendus es: quod non est faciendum, nisi in illa trinitate, id est, summo, & incommutabili bono.

F

Vtrum hominibus sit vtendum, vel fruendum.

Cum autem homines, qui fruuntur, & vtuntur alijs rebus, res aliquæ sunt: quæritur, vtrum frui debeant an vti, aut vtrunque. Ad quod sic respondet Augustinus in libro de doctrina Christiana: Si propter se homo diligendus est, fruimur eo: si propter aliud, vtiur. Videtur autem mihi propter aliud diligendus. Quod enim propter se diligendum est, in eo constituitur beata vita, cuius etiam spes hoc tempore nos consolatur. In homine autem spes ponenda non est, quia maledictus est, qui hoc facit. Ergo si liquidè aduertas, nec seipso quisquam frui debet: quia non se debet diligere, propter se, sed propter illud, quo fruendum est. Huic autem contrarium videtur, quod Apostolus ad Philemonem loquens, ait: Ita frater ego te fruar in domino. Quod ita determinat Augustinus: Si dixisset tantum, te fruar, & non addidisset, in domino, uideretur finem delectationis, ac spem constituisse in eo. Sed quia illud addidit, in domino se finem posuisse, eodemque frui significauit. Cum enim (vt idem Augustinus ait) homine in Deo, frueris, Deo potius quam homine frueris.

* delectationis.

Hic